हिमसंस्कृतवार्ताः
दैनिकं ई-संस्कृतवार्तापत्रम्
himsanskritvartah
e-Sanskritnewspaper
नवा प्रेरणा नवोत्साहः
हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः
■ पृष्ठ-4 ■ वर्ष-3 ■ अङ्क-59
1
23.12.2023 शनिवासरः वि.सं. २०८० पौषकृष्णपक्षः द्वादशी पौष 8
Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

2
केन्द्रसर्वकारस्य जनविरोधीनीतीनां विरुद्धं हिमाचले जिलामुख्यालये काङ्ग्रेसस्य प्रदर्शनम्

3
भारतेन विजिता एकदिवसीय श्रृंखला, अन्तिमप्रतिस्पर्धायां दक्षिण अफ्रीकादलं अष्टसप्ततिः धावनांकैः पराजितम्

4
चम्बा जनपदस्य अभिलेखेषु परलोकवर्णनम्
डॉ.ओम प्रकाशः, चम्बा

छत्तीसगढ़े राज्यमंत्रिमण्डलस्य विस्तारकार्यक्रमे नवविधायकैः मंत्रीपदस्य शपथं गृहीतम्

छत्तीसगढ़े राज्यमंत्रिमण्डलस्य विस्तारः अजायत। राजभवने आयोजिते समारोहेअस्मिन् नवविधयकैः मंत्रीपदस्य शपथं गृहीतम्। राज्यपालः विश्व-भूषण हरिचंदनः राजभवने नवविधायकान् पदगोपनीयतायाः शपथं अकारयत्। एतेषु पंचमंत्रिणः अस्मिन्नेव वर्षे विधानसभा निर्वाचनं विजित्य प्रथमं वारं विधायकाः अभवन्। मुख्यमंत्री विष्णु देवसायः, द्वौ उपमुख्यमंत्रिणौ अरूणसावः विजयशर्मा च पूर्वमेव दिसम्बर मासस्य त्रयोदश दिनांके शपथं स्वीकृतवन्तः।

आदिवासी-परिचयस्य संरक्षणार्थं तेषां भाषा साहित्यं च महत्त्वपूर्णम्- केन्द्रीयमन्त्री अर्जुन मुण्डा

हिमसंस्कृतवार्ताः- नरेश मलोटिया

केन्द्रीय-आदिवासी विषयमन्त्रिणा अर्जुन मुण्डा इत्यनेन नवदेहलीनगरे द्विदिनात्मकस्य आदिवासी-जागरूकता- कार्यक्रमस्य आदिव्याख्यानस्य उद्घाटनं कृतम्। राष्ट्रीय- जनजातीय- संशोधनसंस्था अस्य कार्यक्रमस्य आयोजनं कुर्वन् अस्ति। अस्य उद्देश्यं आदिवासी- परम्पराणां संस्कृतीनां च जटिलतायाः गहनतया अवगमनं निर्मातुं वर्तते। अस्मिन् अवसरे मुण्डा जनजातीय- परिचयस्य, तेषां मान्यतायाः, रक्षणस्य च विषये बलं दत्तवान्। आदिवासी-परिचयस्य संरक्षणाय आदिवासी- भाषा साहित्यं च महत्त्वपूर्णम् इति उक्तवान्। मुण्डा विशेषतया दुर्बल-जनजातीय- समूहानां कृते सर्वकारेण प्रारब्धस्य प्रधानमन्त्रिणः आदिवासी- न्यायस्य अभियानस्य उल्लेखं कृतवान्।

एनडीआरएफ इत्यनेन तमिलनाडु राज्यस्य जलाप्लावेन प्रभावितक्षेत्रेभ्यः द्विचत्वारिंशत सहस्राधिकाः जनाः संरक्षिताः-वित्तमन्त्री निर्मला सीतारमणः

वित्तमन्त्री निर्मला सीतारमणः प्रोक्तवती यत् एनडीआरएफ इत्यनेन तमिलनाडु राज्यस्य जलाप्लावेन प्रभावितक्षेत्रेभ्यः द्विचत्वारिंशत सहस्राधिकाः जनाः संरक्षिताः। नव दिल्ल्यां वार्ताहरसम्मेलनं सम्बोधयन्ती सा अवदत् वत् केन्द्रेण राज्यस्य आपत्प्रतिक्रियाकोषात् राज्याय नवशतं कोटिरूप्यकाणि पूर्वमेव प्रदत्तम्। सुश्री सीतारमणः उक्तवती यत् श्रीवैकुण्ठम रेलस्थानकात् अष्ट शतं यात्रिणः सुरक्षितरूपेण उद्धारिताः, तेषां कृतेरेलविभागेन विशेषरेलयानस्य, अपि च बसयानस्य व्यवस्था कृता अस्ति। भारतीयवायुसेना, नौसेना, तट रक्षकेन च नव उद्ग्रयानानि नियोजितानि सन्ति। ।सा अपि सूचितवती यत् अन्तरमन्त्रालयस्य केन्द्रीयमूल्यांकनदलेन जलाप्लावस्य द्वे दिनाभ्यन्तरे दिसम्बर मासस्य ऊनविंशति दिनाङ्के जलाप्लवक्षेत्राणां निरीक्षणं कृतम्।

चेन्नय्यां "खेलो इंडिया" युवा क्रीडायाः कृते आधिकारिक जनानां, समवस्त्राणां शुभंकरस्य, विषयगीतस्य च शुभारंभः

केन्द्रीय-युवा-कार्यक्रम एवं क्रीडमंत्री अनुरागसिंहठाकुरः चेन्नय्यां "खेलो इंडिया" युवा क्रीडायाः कृते आधिकारिक जनानां, समवस्त्राणां शुभंकरस्य, विषयगीतस्य च शुभारंभः कृतः। ध्येयास्पदं यत् अवसरे अस्मिन् तमिलनाडोः युवाकल्याण एवं क्रीडा विकाससमंत्री उदयनिधिः स्टालिन अथ प्रसिद्धाः क्रीडकाः शतरंज सर्वश्रेष्ठः विश्वनाथन आनंदः, ओलम्पियन अस क्रीडिका भवानी देवी, स्क्वैश क्रीडिका जोशना चिनप्पा, हॉकी एशिया चषकस्य कांस्य पदकविजेता एस. मरीस्वरणः च सहभागितां विद्यास्यति। षष्ठः खेलो इंडिया युवाक्रीडा आगामि वर्षे जनवरी मासस्य एकोनविंशतिः दिनाकंतः जनवरी मासस्य एकत्रिंशत् दिनांक यावत् क्रीडिष्यते। क्रीडाणां विगतपंचसंस्करणानि दिल्ल्यां, पुणे, गवाहाटयां, पंचकुलायां, भोपाले च आयोजिताः आसन्। खेलो इंडिया युवा क्रीडायाः आगामि संस्करणं तमिलनाडोः चतुषु: चेन्नई, त्रिची, मदुरई, कोयंबटूर क्षेत्रेषु आयोक्ष्यन्ते।

एकादृष्टिः

- छत्तीसगढ़े राज्यमंत्रिमण्डलस्य विस्तारः अजायत। राजभवने आयोजिते समारोहेअस्मिन् नवविधयकैः मंत्रीपदस्य शपथं गृहीतम्।
- वित्तमन्त्री निर्मला सीतारमणः प्रोक्तवती यत् एनडीआरएफ इत्यनेन तमिलनाडु राज्यस्य जलाप्लावेन प्रभावितक्षेत्रेभ्यः द्विचत्वारिंशत सहस्राधिकाः जनाः संरक्षिताः।
- केन्द्रीय जनजातीय कार्यमन्त्रिणा अर्जुन मुण्डा इत्यनेन नव दिल्ल्यां द्वि-दिवसीय जनजातीय-अभिविन्यास-कार्यक्रम-आदि व्याख्यान इत्यस्य उद्घाटनं विहितम्।
- केन्द्रीय- क्रीडामंत्रिणा अनुराग ठाकुरेण षष्ठीनां 'खेलो इंडिया युवा क्रीड़ास्पर्धानां चिह्नस्य, जर्सी, शुभंकरस्य, ध्येयगीतस्य च उद्घाटनं कृतम्।
- केन्द्रसर्वकारस्य जनविरोधीनीतीनां विरुद्धं हिमाचले जिलामुख्यालये काङ्ग्रेसस्य प्रदर्शनम्
- चिन्तपूर्ण्यां रज्जुमार्गनिर्माणार्थं कार्यपत्रं प्राप्तम्, एकहोरायां ७०० यात्रिकाः यात्रां कर्तुं शक्नुवन्ति
- भारतेन विजिता एकदिवसीय श्रृंखला। अन्तिमप्रतिस्पर्धायां दक्षिण अफ्रीकादलं अष्टसप्ततिः धावनांकैः पराजितम्। संजू सैमसनः स्पर्धायाः, अर्शदीप सिंहः श्रृंखलायाः सर्वश्रेष्ठः क्रीडकः।

सुभाषितम्

हिमसंस्कृतवार्ताः

न चौर्यहार्यं न च राजहार्यं न
भ्रातृभाज्यं न च भारकारि।
व्यये कृते वर्धत व नित्यं
विद्याधनं सर्वधनप्रधानम्।।

भावार्थ – विद्या रूपी धन को न चोर चुरा सकता है, न राजा ले सकता है, न भाई बांट सकता है, न कंधे पर बोझ है, खर्च करने पर यह हमेशा बढ़ता है, ऐसी शिक्षा विद्या रूपी धन सभी धनों में प्रमुख है।

✍ प्रतीकसाठ्ये मुम्बई

कार्यालयः
हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्
जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
कस्बा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

इस कार्य को भविष्य में निरन्तर बनाए रखने के लिए आप सभी के सहयोग की आवश्यकता है

वार्षिकसदस्ता-	३०१ ₹
पञ्चवार्षिकी सदस्यता-	११०० ₹
संरक्षकसदस्यता-	५१०० ₹
विज्ञापनसहयोगः(मासिकं) -	५०० ₹

आर्थिक सहयोग हेतु हमारा यू.पी.ई कोड स्कैन करें

केन्द्रसर्वकारस्य जनविरोधीनीतीनां विरुद्धं हिमाचले जिलामुख्यालये काङ्ग्रेसस्य प्रदर्शनम्

हिमसंस्कृतवार्ता- शिमला। शुक्रवासरे अखिलभारतीयकाङ्ग्रेससमित्याः आह्वानेन राज्यकाङ्ग्रेसेन केन्द्रे भारतीयजनतापक्षसर्वकारस्य जनविरोधीनीतीनां एकाधिकारिकनिर्णयानां च विरोधे सर्वेषु जनपदेषु मुख्यालयेषु संसदतः विपक्षदलानां काङ्ग्रेसस्य च सांसदानाम् अन्येषां निलम्बनस्य विरोधे विरोधः कृतः । जिलाध्यक्षाणां नेतृत्वे आयोजिते अस्मिन् विरोधप्रदर्शने अनेके दलनेतारः, प्रमुखसङ्घटनानां अधिकारिणः, बहुसंख्याकाः कार्यकर्तारः च भागं गृहीतवन्तः ।शिमलानगरे आयोजिते अस्मिन् विरोधे जिलाशिमलानगरीयाध्यक्षजितेन्द्रचौधरिणः नेतृत्वे मॉलरोडसेतुके केन्द्रसर्वकारविरुद्धविरोधः कृतः। एतस्मिन् समये जितेन्द्रचौधरी स्वसम्बोधने केन्द्रे भाजपासर्वकारं कार्ये गृहीत्वा अवदत् यत् अधुना अस्य सर्वकारस्य पापघटः पूर्णः अस्ति। सः अवदत् यत् सांसदाः यथा संसदतः निलम्बिताः अभवन् तत् लोकतन्त्रस्य हत्यायाः सदृशम् अस्ति। सः अवदत् यत् विपक्षस्य प्रश्नान् परिहर्तुं सांसदाः सदनात् बहिः क्षिप्ताः। सः अवदत् यत् सदनस्य अन्तः सर्वकारेण प्रश्नं कर्तुं कस्यापि सांसदस्य सर्वाधिकारः अस्ति, परन्तु भाजपा एतस्य अधिकारस्य उल्लङ्घनं कुर्वन् अस्ति यत् महत् चिन्ताजनकः विषयः अस्ति। सः अवदत् यत् अद्य काङ्ग्रेसः देशे सर्वत्र अस्य एकाधिकारिकनिर्णयानां विरोधं कुर्वन् अस्ति येन देशस्य जनाः अपि भाजपायाः वास्तविकं मुखं ज्ञातुं शक्नुवन्ति। राज्यमहिलाकाङ्ग्रेसस्य अध्यक्षः जैनबचन्देल अस्मिन् काले अवदत् यत् देशे भारतगठबन्धनः भाजपायाः जनविरोधीनीतिनां एकाधिकारिकनिर्णयानां च विरुद्धं दृढतया एकीकृतः अस्ति।

कस्बा कोटला विद्यालयप्रबंधनसमिति द्वारा छात्राः प्रतिभापुरस्कारेण सम्मानिताः

22 दिसम्बर, हिमसंस्कृतवार्ताः। समग्रशिक्षाअभियानान्तर्गतं शुक्रवासरे कस्बा कोटलायाः सर्वकारीयप्राथमिक-माध्यमिक-विद्यालये बालप्रतिभा-सम्मान-समारोहस्य आयोजनं कृतम् । अस्मिन् अवसरे प्राथमिक-माध्यमिक-विद्यालयानाम् प्रबन्धन-समित्याः संयुक्तरूपेण कार्यक्रमस्य आयोजनं कृतम् । प्रतिवर्षं प्रथमस्थानस्य छात्राणां कृते छात्रवृत्तिप्रदानं कुर्वन्, शिशिरे विद्यालयस्य सर्वेभ्यः छात्रेभ्यः स्वेटरं प्रदातुं शक्नुवन् रामप्रकाशशर्मा मुख्यातिथिरूपेण कार्यक्रमे भागं गृहीतवान्। कार्यक्रमस्य अध्यक्षता कोटला बेहड़स्य शासकीय वरिष्ठ-माध्यमिक विद्यालयस्य उपप्रधानाचार्याः आशा कुमारी अकरोत्। कार्यक्रमे विद्यालयप्रबन्धनसमितेः अध्यक्षः छात्राणां अभिभावकाः च विशेषतया उपस्थिताः आसन्। कार्यक्रमस्य विषये सूचनां दत्त्वा प्राथमिकविद्यालयकेन्द्रप्रमुखः मीरानागः माध्यमिकविद्यालयप्रभारी मीनाक्षी भराडिया च उक्तवन्तौ यत् छात्राणां प्रतिभायाः कृते मञ्चं प्रदातुं कार्यक्रमस्य आयोजनं कृतम्। कार्यक्रमस्य संयोजकः संस्कृतशिक्षकः डा. अमनदीपशर्मा बालिकानां शिक्षणस्य आवश्यकतायाः, छात्राणां मादकद्रव्याणां रक्षणस्य उपायानां विषये चर्चां कृतवान् तथा च शिक्षायां परिष्कारार्थं सर्वकारस्य प्रयत्नानाम् उल्लेखनं कृतवान्। युवा तथा इको क्लब कस्बा कोटला इत्यस्य छात्रैः विविधाः सांस्कृतिकप्रस्तुतयः प्रस्तुताः,तथा च प्रतिभागिनः छात्राः प्रमाणपत्रैः सम्मानिताः। कार्यक्रमे मीना कुमारी, विजयकुमारः, रीता रानी, विजयकुमारः प्रामुख्येन उपस्थिताः आसन्।

३० पदकूटसंख्यानां राज्यसतर्कता-विभागतः प्रतिवेदनं ग्रहीष्यति हिमाचलराज्य-चयन-आयोगः

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।
हिमाचलप्रदेशः शीघ्रमेव राज्यचयन-आयोगे राज्यसतर्कतां प्रति ३० पदकूटसंख्यानां नियुक्त्यर्थं अनुमोदनसम्बद्धं पत्रं लिखिष्यति। ३० पदकूटसंख्यानां नियुक्तिप्रक्रिया विघटितकर्मचारिचयन-आयोगस्य माध्यमेन आरब्धा, यत् अद्यापि एकवर्षं यावत् लम्बितम् अस्ति। सतर्कता ब्यूरो हमीरपुरे एतेषां पदकूटसंख्यानां विषये प्रतिवेदनं याचितम्, परन्तु अपूर्णसूचनाः प्राप्ते नवगठितः आयोगः राज्यसतर्कतायाः सर्वाणि प्रतिवेदनानि ग्रहीष्यति। प्रायः २० पदकूटसंख्यानां चयनपरीक्षा सतर्कताविभागस्य निरीक्षणे अस्ति। प्रतिवेदनं प्राप्य याः पदकूटसंख्याः निकासीं प्राप्स्यन्ति तासां चयनप्रक्रियां सम्पन्नं करिष्यन्ति, अन्तिमपरिणामाः शीघ्रमेव घोषिताः भविष्यन्ति। नवगठितस्य राज्यचयन-आयोगस्य मुख्यप्रशासकस्य डॉ. आर.के.परुथी इत्यस्य अध्यक्षतायां शुक्रवासरे आयोगस्य गोष्ठ्यां एषः निर्णयः अभवत्। एतादृशे सति प्रलम्बितानां चयनपरीक्षाणां परिणामाः शीघ्रमेव घोषिताः भविष्यन्ति इति अपेक्षा अस्ति। आयोगकार्यालये शुक्रवासरे अपि मुख्यप्रशासकस्य आरके पारुथी इत्यस्य नेतृत्वे सभायाः क्रमं निरन्तरं अभवत्। अस्यां सभायां आयोगस्य प्रशासनिक अधिकारी जितेन्द्रसांजटा, संयुक्तनियंत्रकः वित्तम् प्रदीप शर्मा एवं विधि-अधिकारी राहुल चोपड़ा उपस्थिता आसन्। आयोगस्य निर्माणस्य आवश्यकतानां विषये सभायां चर्चा अभवत्। आयोगस्य संचालनाय कियत् कर्मचारिणः पर्याप्ताः भविष्यन्ति, ऑनलाइन-चयन-परीक्षायाः कृते कति संसाधनानाम् आवश्यकता भविष्यति इति विषये अपि प्रस्तावः शीघ्रमेव सज्जीकृत्य सर्वकाराय प्रेषितः भविष्यति। दिसम्बरमासस्य समाप्तेः

पूर्वं साननसमित्याः अनुशंसया एतत् कार्यं सम्पन्नं भविष्यति इति विश्वासः अस्ति । परन्तु अन्तिमनिर्णयः केवलं सर्वकारेण एव स्वीक्रियते। आयोगस्य मुख्यप्रशासकः शनिवासरे हमीरपुरे उपस्थितः भविष्यति। राज्यसजगताः मुख्यप्रशासकात् प्रतिवेदनं ग्रहीष्यति। हिमाचलप्रदेशराज्यचयन-आयोगस्य मुख्यप्रशासकः आरके पारुथी इत्यनेन उक्तं यत् राज्यसतर्कतायाः ३० पदकूटसंख्यानां प्रतिवेदनानि शीघ्रमेव गृहीतानि भविष्यन्ति। सतर्कताविभागस्य (विजिलेन्स रिपोर्ट्) प्रतिवेदनस्य आधारेण एतेषां पदकूटसंख्यानां नियुक्तिप्रक्रियायाः समाप्तेः अनन्तरं अन्तिमपरिणामानां घोषणा भविष्यति। सभायां नवगठित-आयोगे कर्मचारिणां अन्येषां च संसाधनानाम् आवश्यकतानां विषये एकं प्रारूपं निर्मितम्। अस्मिन् विषये प्रस्तावः शीघ्रमेव सर्वकाराय दीयते।

चिन्तपूर्ण्यां रज्जुमार्गनिर्माणार्थं कार्यपत्रं प्राप्तम्, एकहोरायां ७०० यात्रिकाः यात्रां कर्तुं शक्नुवन्ति

हिमसंस्कृतवार्ता- कार्यालयीयः प्रतिनिधिः।
राज्यस्य ऊनामण्डले चिन्तपूर्णीमन्दिरपर्यन्तं यात्रिकरज्जुमार्गस्य निर्माणार्थं कार्यपत्रं प्रदत्तम् अस्ति। माताचिन्तपूर्णीमन्दिरपर्यन्तं यात्रिकरज्जुमार्गस्य विकासाय रोपवे एण्ड रैपिड ट्रांसपोर्ट सिस्टम डेवलपमेंट कॉर्पोरेशन लिमिटेड, हिमाचलप्रदेशस्य निदेशकः अजय शर्मा, शुक्रवासरे मुख्यमन्त्रिणः सुखविन्दरसिंहसुक्खोः उपस्थितौ मेसर्स स्काई-हिमालय-रोपवेज प्रा.लि इत्यस्य प्रबन्धनिदेशकाय अमिताभशर्मणे कार्यपत्रं प्रदत्तम्।
अस्मिन् अवसरे मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् १.१ किलोमीटर् दीर्घः अयं रज्जुमार्गः ७६.५० कोटिरूप्यकाणां व्ययेन निर्मितः भविष्यति। एषा अत्याधुनिकपरिवहनव्यवस्था प्रतिहोरां ७०० यात्रिकाणां उभयदिशि गमनम् सुनिश्चितं करिष्यति। तदतिरिक्तं अत्र आगच्छन्तः पर्यटकाः, भक्ताः च नूतनयात्रानुभवः अपि प्राप्स्यन्ति। सः अवदत् यत् एषा परियोजना राज्यस्य युवानां प्रत्यक्षं परोक्षं च रोजगारं प्रदास्यति, धार्मिकपर्यटनम् अपि नूतनं गतिं प्राप्स्यति। सुखविन्दरसिंहसुक्खुः अवदत् यत् माताचिन्तपूर्णीमन्दिरस्य ऐतिहासिकं आध्यात्मिकं च महत्त्वम् अस्ति। हिमाचलप्रदेशे स्थितेषु शक्तिपीठेषु अस्य प्रमुखं स्थानम् अस्ति ।

वैचारिक मतभेदेन, अल्प संसाधनैः, जलवायु परिवर्तनेन च वैश्विक संघर्षस्य सम्भावना- संवर्धते-वायुसेना प्रमुखः बी.आर. चौधरी

वायुसेना प्रमुखः बी.आर. चौधरी इत्यनेन उक्तं यत् वैचारिक मतभेदेन, अल्प संसाधनैः, जलवायु परिवर्तनेन च वैश्विक संघर्षस्य सम्भावना- संवर्धते। नव दिल्ल्यां मॉनेक शॉ केन्द्रे विंशति तमस्य सुब्रतो मुखर्जी कार्यशालायाः उद्घाटन सत्र सम्बोधयता वायुसेना प्रमेखेन उक्तं यत् अन्ताराष्ट्रिय-सम्बन्धानां परिदृश्यं नैस्तर्येण परिवर्तयति। सः उक्तवान यत् वैश्विक संघर्षेण आर्थिक विषमतायाः संसाधनानां च दोहनेन अन्तासम्बन्धित समस्याः समुत्पन्नाः सन्ति। विकासशीलेषु निर्धनदेशेषु च भारतस्य भूमिकायाः उल्लेखं कुर्वत वायुसेना प्रमुखेण वी.आर.चौधरी इत्यनेन उक्तं यत् भारतं अन्ताराष्ट्रिय मंचेषु अन्यदेशानां हित-रक्षणाय सक्रियभूमिकायाः निर्वहनं करोति अपि च देशानां कृते ध्वनि-उत्थापयति । वायुसेना प्रमुखेण उक्तं यत् अस्मिन् वर्षे जी-विंशतिः इत्यस्याध्यक्षतावधौ भारतेन देशानां समस्याः प्रश्नः उत्थापितः।

भारतनिर्वाचनायोगेन सज्जता समीक्षोपवेशनस्य पश्चात् अग्रिमे मासे अरुणाचलप्रदेशे पूर्णोपवेशन आयोक्ष्यते- मनोज कुमार साहू

भारतीयनिर्वाचनायोगस्य एकः समूहः चतुर्विंशंत्यधिकद्विसहस्रतमे वर्षे आगामि निर्वाचनाय सज्जतायै आकलनार्थ अरूणाचल प्रदेशे वर्तते। नमसाई क्षेत्रस्य इटानगरे ह्यः उपनिर्वाचनायोगस्य मंत्रिणः मनोज कुमार साहुनः नेतृत्वे, समूहः निर्वाचन द्वारा आयोजितायां समीक्षायां उपवेशने भागं गृहीतवान्। श्री साहुना उदीरितं यत् भारतनिर्वाचनायोगेन सज्जता समीक्षोपवेशनस्य पश्चात् अग्रिमे मासे पूर्णोपवेशन आयोक्ष्यते। सः अधिकारिणां समयेन प्रशिक्षणस्य महत्त्वोपरि बलं दत्तवान्। अवधेयं यत् उपवेशनेऽस्मिन् मुख्यनिर्वाचनाधिकारी समत्य पंचविंशतिः जनपदनिर्वाचनाधिकारिणः भागं गृहीतवन्तः।

भारतेन विजिता एकदिवसीय श्रृंखला, अन्तिमप्रतिस्पर्धायां दक्षिण अफ्रीकादलं अष्टसप्ततिः धावनांकैः पराजितम् संजू सैमसनः स्पर्धायाः, अर्शदीप सिंहः श्रृंखलायाः सर्वश्रेष्ठः क्रीडकः

हिमसंस्कृतवार्ताः- डॉ. अमित शर्मा

अन्तिमप्रतिस्पर्धायां दक्षिण अफ्रीकादलम् अष्टसप्ततिः धावनांकैः पराजित्य भारतीयदलेन स्पर्धा, एकदिवसीया श्रृंखला चापि विजिता। बोलैंड पार्क पर्ल इत्यत्र जातायां स्पर्धायां दक्षिण अफ्रीकादलेन टॉस विजित्य प्रथमं कन्दुकक्षेपणं चयनितम्। प्रथमे क्रीडिते सति भारतीयदलेन 50 कन्दुकचक्रेषु अष्टक्रीडकहानौ 296 धावनांकाः अर्जिताः। रजत पाटीदार 22 (16), के एल राहुलः 21 (35), संजू सैमसनः 108 (114), तिलक वर्मा 52 (77) रिंकू सिंहः च 38 (27) धावनांकान् योजितवन्तः। दक्षिण अफ्रीका पक्षतः बैरन हेंड्रिक्सः 3, नन्दरे बर्गरः 2, विलियम्सः, वियान मलडरः, केशव महाराजश्च 1-1 स्तोभं प्राप्तवन्तः। 297 धावनांकानां लक्ष्यप्राप्तिक्रमे दक्षिण अफ्रीकादलं 218 धावनांकेषु एव बाधितम्। टोनी जॉर्जी 81, एडन मार्करमः 36, हेनरिक क्लासनः 21 धावनांकान् योजितवन्तः। भारतपक्षतः अर्शदीप सिंहः 4, आवेश खानः, वाशिंगटन सुन्दरश्च 2-2, मुकेश कुमारः, अक्षर पटेलश्च 1-1 स्तोभं प्राप्तवन्तः।

संजू सैमसनः स्वकीयशतकाय स्पर्धायाः सर्वश्रेष्ठः क्रीडकः, अर्शदीप सिंहश्च श्रृंखलायाः सर्वश्रेष्ठः क्रीडकः चयनितः।

जिलाशिक्षाएवंप्रशिक्षणसंस्थानम् जुखाला इत्यत्र पञ्चदिवसीयशिक्षकप्रशिक्षणकार्यशालायाः समापनम्

(हिमसंस्कृतवार्ता शिवा शर्मा) विगतदिवसे हिमाचलप्रदेशस्य बिलासपुरजनपदस्य जिलाशिक्षाएवंप्रशिक्षणसंस्थानम् जुखाला इत्यत्र पञ्चदिवसीयशिक्षक प्रशिक्षणकार्यशालायाः समापनम् जातम्। कार्यशालायाम् अस्यां बिलासपुरस्य विभिन्न विषयाणां नवतिः शिक्षका प्रशिक्षणं प्राप्तवन्तः। कार्यशालेयं "शिक्षणे सामान्यविषयाः" इत्येतेषु विषयेषु अभवत्। कार्यशालायाः जनपदसमन्वयकः श्रीमान् प्रेमलालवर्मा आसीत् प्रशिक्षकाश्च विभिन्नेभ्यः स्थानेभ्यः विद्यालयेभ्यः समागताः आसन्।

हलद्वान्यां महादेवगिरि-संस्कृतमहाविद्यालये (गीताशिक्षण-केन्द्रे) उत्तराखण्डे, गीताजयन्त्याः उपलक्ष्ये कार्यक्रमः

विगतदिवसे हलद्वान्यां महादेवगिरि-संस्कृतमहाविद्यालये (गीताशिक्षण-केन्द्रे) उत्तराखण्डे, गीताजयन्त्याः उपलक्ष्ये कार्यक्रमः सञ्जात यत्रसर्वैः श्रीमद्भगवद्गीतायाः पञ्चदश-अध्यायस्य पारायणं विहितम्।कार्यक्रमेप्पऽस्मिन् संस्कृतभारत्याः प्रान्ताध्यक्षा श्रीमती जानकी त्रिपाठी महोदया,प्रान्तसहमन्त्री डॉ. चन्द्रप्रकाश उप्रेती, महानगर-सम्पर्कप्रमुखः डॉ. हेमन्तजोशी,जनपदसंयोजकः डॉ. नीरज जोशी इत्यादयः कार्यकर्तारः विद्यालयस्य शिक्षकाः छात्राश्च उपस्थिताः आसन्।

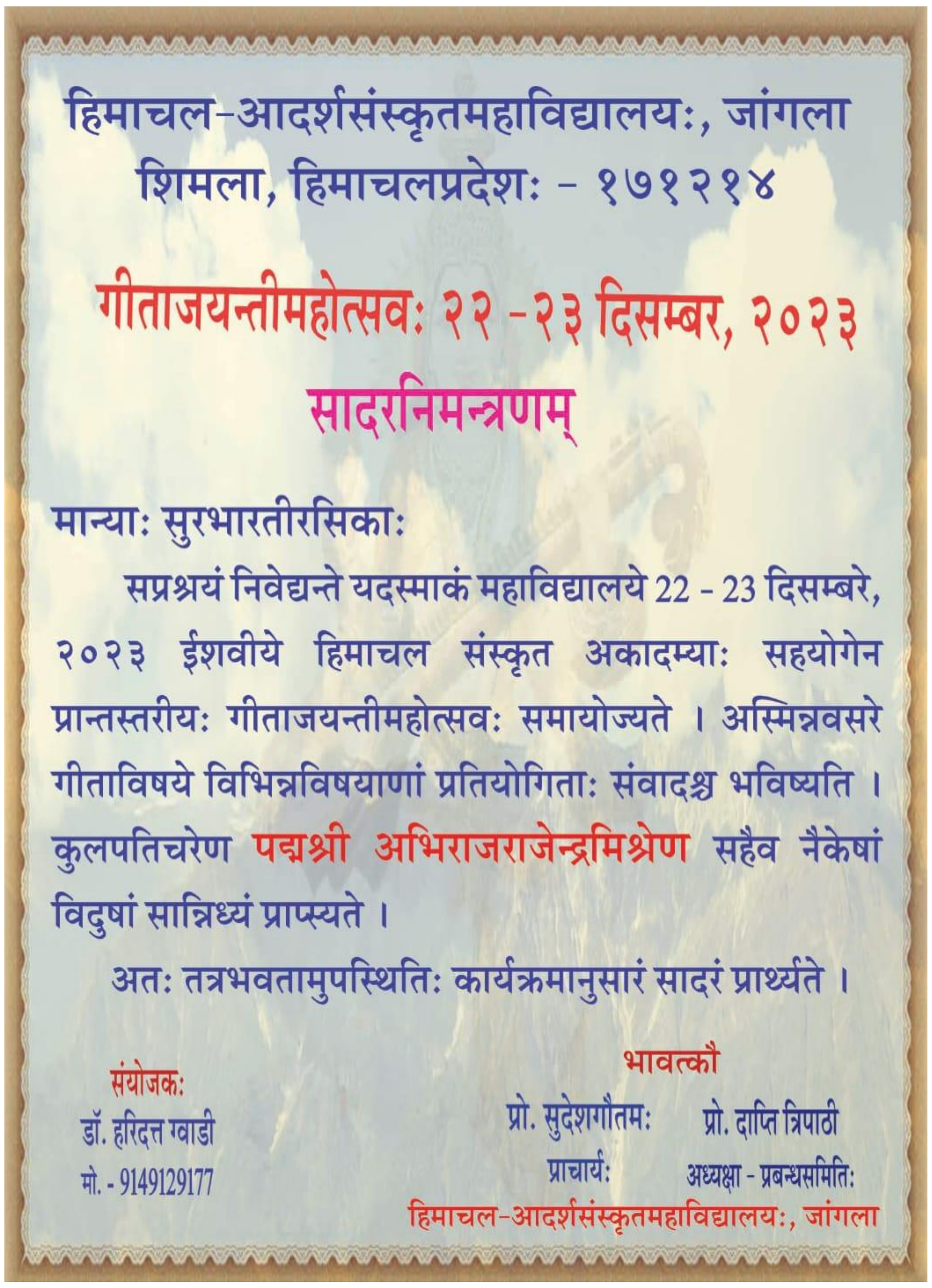

हिमाचल-आदर्शसंस्कृतमहाविद्यालयः, जांगला
शिमला, हिमाचलप्रदेशः - १७१२१४

गीताजयन्तीमहोत्सवः २२ -२३ दिसम्बर, २०२३

सादरनिमन्त्रणम्

मान्याः सुरभारतीरसिकाः

सप्रश्रयं निवेद्यन्ते यदस्माकं महाविद्यालये 22 - 23 दिसम्बरे, २०२३ ईशवीये हिमाचल संस्कृत अकादम्याः सहयोगेन प्रान्तस्तरीयः गीताजयन्तीमहोत्सवः समायोज्यते । अस्मिन्नवसरे गीताविषये विभिन्नविषयाणां प्रतियोगिताः संवादश्च भविष्यति । कुलपतिचरेण पद्मश्री अभिराजराजेन्द्रमिश्रेण सहैव नैकेषां विदुषां सान्निध्यं प्राप्स्यते ।

अतः तत्रभवतामुपस्थितिः कार्यक्रमानुसारं सादरं प्रार्थ्यते ।

संयोजकः
डॉ. हरिदत्त ग्वाड़ी
मो. - 9149129177

भावत्कौ
प्रो. सुदेशगौतमः
प्राचार्यः
प्रो. दीप्ति त्रिपाठी
अध्यक्षा - प्रबन्धसमितिः
हिमाचल-आदर्शसंस्कृतमहाविद्यालयः, जांगला

महाभारतकथा

पाण्डवानां अज्ञातवासः कीचक-वधश्च

हिमसंस्कृतवार्ताः
✍दिलीपः,संस्कृतशिक्षकः
शिक्षाविभागः हि.प्र.

विराटप्रदेशे शरणं प्राप्तानां पाण्डवानां द्वादशवर्षाणां वनवासे सम्पन्ने गते सति एकवर्षं यावत् अज्ञातवासोऽपि व्यतीतव्यम् आसीत् । अतो ते तदर्थं विराटनगरं प्रति प्रस्थिताः। विराटनगरं प्राप्य ते सर्वे एकस्य वृक्षस्य अधः उपविष्टाः। युधिष्ठिरः अवदत् यत् अहं 'कङ्क' इति नाम स्वीकृत्य ब्राह्मणवेषेण राजा विराटस्य प्रासादे शरणं करिष्यामि इति। सः भीमं प्रति अवदत् यत् त्वं महाराजविराटस्य प्रासादे 'वल्लभ' इति नाम्ना पाचककार्यं याचतु । सः अर्जुनं अवदत् यत् त्वं 'बृहन्नला' इति नाम गृहीत्वा स्त्रीलंकारैः अलङ्कृताः भूत्वा विराटनरेशस्य राजकुमार्याः कृते सङ्गीतं नृत्यं च शिक्षणाय अनुरोधं कुर्याः। तथा नकुलः 'ग्रन्थिक' इति नाम्ना अश्वपालनकार्यं याचयेत् । सहदेवश्च 'तंत्रिपाल' इति नाम्ना गोपालकस्य कार्यं याचयेत्।
सर्वे पाण्डवाः शमीवृक्षे स्वशस्त्राणि निगूह्य निजवेषाणि परिवर्त्य अधिपतेः विराटस्य प्रासादे प्रविशन्तः । तेषां सर्वेषां निवेदनं विराटनरेशः स्वीकृतवान् । विराटस्य पत्नी सुदेष्णा द्रौपद्याः सौन्दर्यं दृष्ट्वा मुग्धा भूत्वा केश-विन्यासादि कर्तुं तां नियुक्तवती । द्रौपदी च निज "सैरन्ध्री" इति नाम उक्तवती ।
विराट नगरे सर्वे पाण्डवाः द्रौपदी च सुखेन स्वे स्वे कार्ये व्यग्राः आसन् तदैव एकस्मिन् दिने विराट्-पत्न्याः सुदेष्णायाः भ्राता कीचकः सैरन्ध्रयाः रूप-सौन्दर्यं दृष्ट्वा मुग्धः जातः, तां च प्राप्तुं व्याकुलश्च अभवत् । सः स्वभगिनीं सैरन्ध्रीविषये पृष्टवान्। सुदेष्णापि तस्य दुर्भावनां ज्ञात्वा तं अवदत् यत् - हे भ्रात! सा तु साधारणा प्रासाददासी एवास्ति परन्तु कामातुरः कीचकः येन केन प्रकारेण द्रौपदीं समक्षे प्राप्य द्रौपदीं उक्तवान् - हे सुन्दरे! का असि त्वं ? अहं तु तव क्रीतदासोऽस्मि। यदा त्वं मम नयनयोः मध्ये पतितासि तावतेव अहं तवोपरी मुग्धोस्मि। त्वं मां दासं कर्तुं शक्नोषि । द्रौपदी भयात् दूरे गच्छन्ती उक्तवती - अहं तु दासी अस्मि नास्म्यहं तव योग्या। तत्रैव विवाहितापि अस्मि, मया सह मा एवं व्यवहारः कुरु। कीचकः तस्मिन् समये तु ततः पलायितः परन्तु स्वभगिन्या सह सः सैरन्ध्रीविषये मुहुर्मुहः वार्ताः करोति स्म। एकदा दुःखी भूत्वा अन्यं किमपि विकल्पं न दृष्ट्वा सुदेष्णा उक्तवती यत् उत्सवदिने अहं तव समीपे सैरन्ध्रीं प्रेषयिष्यामि इति। उत्सवदिने राज्ञी कानिचन वस्तूनि आनयितुं व्याजेन सैरन्ध्रीं कीचकस्य प्रकोष्ठे प्रेषितवती । तत्र तु कीचकः पूर्वमेव स्थितः आसीत् कीचकस्य दुष्टाभिप्रायं ज्ञात्वा क्रोधिता , दुःखिता रुदन्ती सैरन्ध्री ततः काठिन्येन पलायिता ।
नित्येव एतादृशात् व्यवहारात् दुखितया तया एकदा एकान्ते भीमं प्रति कीचकस्य दुर्व्यावहारस्य विषये सर्वं कथितम् । क्रुद्धः भीमः अवदत् यत् इदानीं यदैव सः कीचकः किमपि वदिष्यति , दुर्व्यवहरिष्यति वा तदा तं कीचकं त्वं इदं कथये यत् - "अर्धरात्रौ नाट्यगृहमागत्य मया सह मेलनं कुरु" ।
एवमेव कृते सति एकदा यदा कीचकः सैरन्ध्रीं पुरतः आगच्छति तदा सा कीचकं योजनानुसारं अर्धरात्रौ नाट्यगृहे मिलनाय आह्वयति । अति प्रसन्नः सः अर्धरात्रौ नाट्यगृहं प्राप्तवान्, यत्र भीमः स्त्रीवेषं सन्धार्य पूर्वमेव प्रतीक्षमाणः आसीत् । कीचक-भीमौ उभौ मध्ये भयङ्करं मल्ल्युद्धं अभवत् । अन्ते भीमः कीचकं उत्थाप्य भूमौ पूर्णशक्त्या पोथयित्वा निपततिः। कीचकस्य प्राणाः निर्गताः अतः पापकः सः पञ्चत्वं गतः । परदिने एव विराटनगरे एतादृशा वार्ता प्रसृता यत् सैरन्ध्रयाः गन्धर्वपतिना कीचकस्य वधः कृतः।

विश्वगुरुरूपं भारतम्

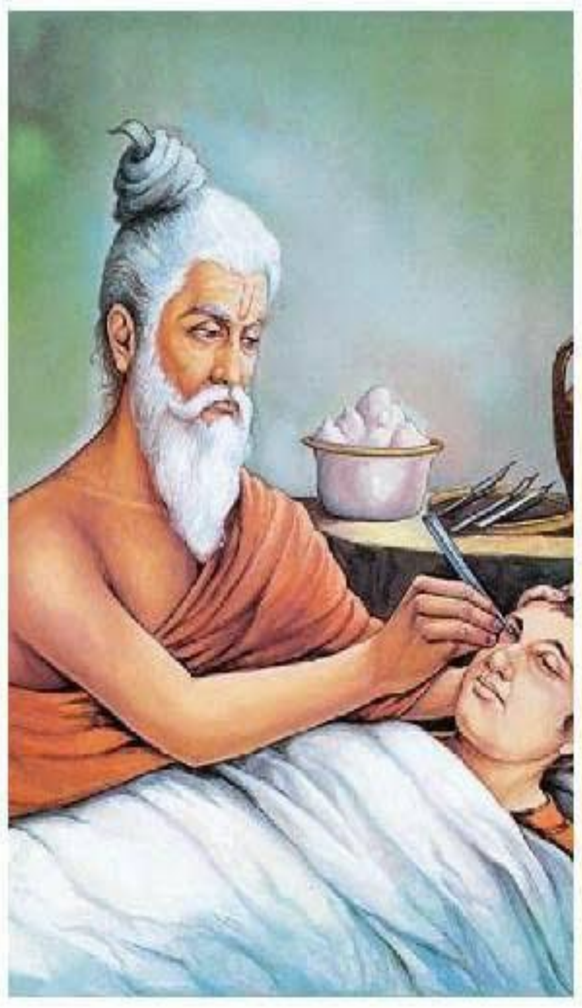

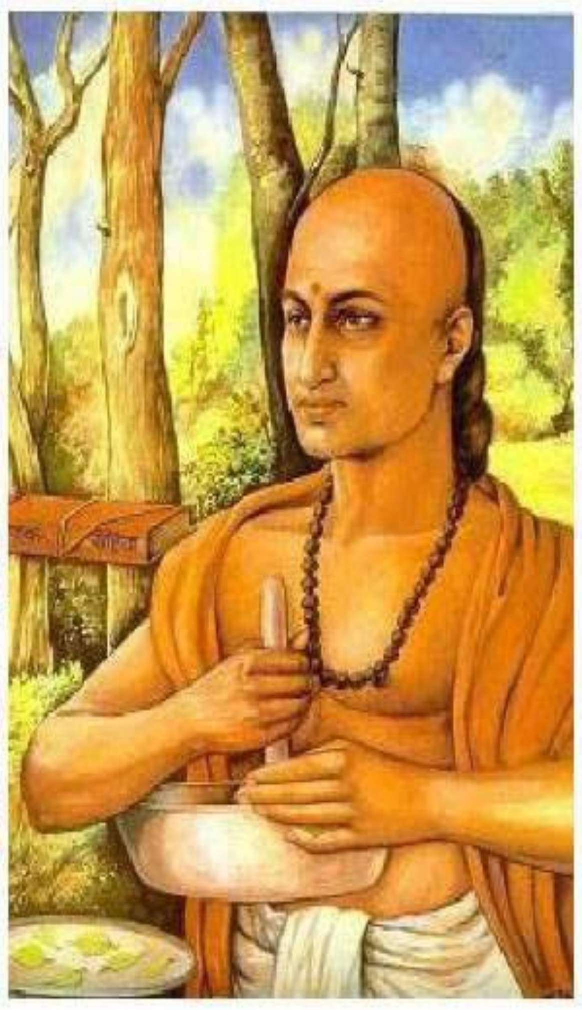

भारतम् इतीदं तत्त्वपूर्णं नाम वर्तते । 'भा' इत्युक्ते प्रकाशः अथवा ज्ञानम्, एवं 'रत' इत्युक्ते यत्र अस्मिन् ज्ञाने रतिः स्यात् तत् अर्थात् 'भारतम्' इति । तादृशः ज्ञानोपेतः देशः भारतम् इति । यत्र ज्ञानम् आद्रियते, त्यागः च प्रशस्यते तादृशं पुण्यक्षेत्रं हि भारतम् आख्यायते ।
पुण्यभूमि-भारतवर्षं धर्मशक्तिरूप-सम्पद् अस्ति । धर्मशक्तिर्हि दुःखदैन्यादिछायातो मनुष्यान् रक्षति । असौ भारतं हि पृथ्व्यां स्वर्गः, सुख-समृद्धि-सौन्दर्याणां धाम वर्तते । यः अस्मिन् देशे उत्पन्नः, यः अस्य अन्नजलादिभिः पालितः पोषितश्च, यः अस्याः पुण्यभूमेः भक्तः स्यात्, यश्च एनं देशं हि स्वगृहं मन्यते, स वास्तविको भारतीयः कथ्यते । यः कोऽपि उत्तरमार्गीयः स्यात्, अथवा दक्षिणमार्गीयः, आर्यः स्याद् अथवा द्रविडः, ब्राह्मणः स्याद् अथवा हरिजनः, सः सर्वोऽपि भारतीयो हि वर्तते । अत्र यः कोऽपि वर्णीयः अथवा धर्मसम्प्रदायानुयायी भवेन्नाम, यदि स भारते भारतार्थं निवसेत्, जीवेत्, स्वश्रद्धाभक्तियुक्तं जीवनं भारतसेवायाम् उन्नत्याञ्च योजयेत् तर्हि सः प्रकृतार्थतो भारतपुत्रो हि आख्यायते । चिच्छक्तेः अस्याम् आध्यात्मिकैकतायाम् अस्मद्देशस्य गौरवं गूहितमस्ति । अस्याः आधारभूतैकतायाः अभावाद्धि अस्मद्देशो वारं वारं दासत्वबन्धनेन बद्धो जातः ।
भारतं देवमनुष्याणाम् आशीर्वादात्मकं स्थानमस्ति । आध्यात्मिकज्ञानस्य प्रभुतसम्पत्तिः अत्रैव विद्यते । वेदः, उपनिषत्, गीता, रामायणं, भागवतं, महाभारतं, भारतशक्तिः, योगशक्तिः, साधुवाणी, सत्यानुभूतिः, अन्तर्ज्ञाननिधिः इत्यादयः सर्वेऽपि मानवकल्याणार्थम् अत्रैव उपलभ्यन्ते । वैज्ञानिकसंस्कृतौ अपि भारतं न अकिञ्चनं स्यात् कदाचिदपि । एवमेव सङ्गीतं, चित्रकला, मूर्तिनिर्माणकला, वास्तुशास्त्रम्, अस्त्रविद्या, फलितज्योतिषम् इत्यादिषु न कोऽपि इतरदेशः अद्यावधि भारततः अग्रे अवलोक्यते । योगशास्त्रे तु भारतं सदा हि जगद्गुरुत्वेन हि तिष्ठति इति, शुभम् ।

✍असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः,
नारदोपाध्यायः, हिमसंस्कृतवार्ताः

चम्बा जनपदस्य अभिलेखेषु परलोकवर्णनम्

डॉ.ओम प्रकाशः, चम्बा
हिमसंस्कृतवार्ताः

वेदाः अनादिकालीनाः अपौरुषेयाः सन्ति। तत्र दार्शनिकतत्त्वं प्रचुरम् उपलभ्यते। वेदेषु देवस्वरूपस्य, ईश्वरस्य, ब्रह्मणः, जीवस्य, प्रकृतेः, सृष्ट्युत्पत्तेः, पापस्य, पुण्यस्य, लोकस्य, परलोकस्य, मोक्षस्य, पुनर्जन्मादीनां वर्णनम् अवलोक्यते। ।

यज्ञशिष्टामृतभुजो यान्ति ब्रह्म सनातनम् ।
नायं लोकोऽस्त्ययज्ञस्य कुतोऽन्यः कुरुसत्तम ॥

जन्ममरणचक्रात् मुक्तिः नाम मोक्षः एव हिन्दूनां पुरुषार्थचतुष्टये चतुर्थः पुरुषार्थः । भारते जन्ममरणचक्रात् मुक्तिः एव जीवनस्य ध्येयं मन्यन्ते सर्वेऽपि जनाः । वैदिक-जैन-बौध्द-महानुभाव-लिङ्गायत-सिखादयः सर्वेऽपि संप्रदायाः पुनर्जन्मनि विश्वसन्ति । अतः पुनर्जन्मसिद्धान्तस्यानुसरणेन चम्बाजनपदस्य संस्कृतमूलकाभिलेखेषु मरणोपरान्तं परलोकस्य सुखवाप्त्यर्थं प्रायः समस्तेष्वभिलेखेषु वर्णनं प्राप्यते। यथा 'ददवारपनघटशिलालेखे' वर्णनं प्राप्यते – **संवत् १७ श्रीमत्त्रैलोक्यदेव-राज्य-संवत् (१.२) ओं स्वस्तिः।। संवत् १७ ज्येष्ठवति १२ बृहस्पतिवासरे रेवती नक्षत्रे। ब्राह्मण-सौहिलपुत्र भोगेन वरुणदेवः स्थापितः।। संसारभव भीतेन। स्वर्गे कृत रेखा।। इति शुभं भवति।। इति भद्रं।।** अस्मिन्नेव क्रमे बहनौतापनघटशिलालेखे वर्णनमस्ति यत् परमभट्टारकेन महाराजाधिराजेन श्रीमानसोमदेवेन पितरौ परलोके सुखकामनया वरूणदेवः स्थापितः। 'भराड़ापनघटशिलालेखे' वर्णनं प्राप्यते यत् भट्टारकेन उविकापुत्रेण मातृपितृणां परलोकेसुखप्राप्त्यर्थं वरुणदेवः स्थापितः। यथा- **भट्टारक श्री उ-(१.७) विकात्मज...... (१.८) .... (१.९)..........(१.१०) मातृ-पितृ-भक्तेन परलोका-(१.११) र्थं वरुणदेवः स्थापितः।।** 'लोहटिकरीपनघटशिलालेखे' वर्णनमस्ति यत् **भट्ट-श्री-ज्जज पौत्र (१.१३) कोन-सुत-सुशुणु........ (१.१४) धुन्वतेन.....(१.१५) तु चनिक पुत्रस्य...... (१.१६) परलोकार्थं वरुणदेवः स्थापितः संसा-(१.१७) र भय भीतेन।।** 'सियापनघटशिलालेखे' आसटदेवस्य शासनकाले रणसीहेन घणसीहेन च निजभ्रातुः चनिकस्य स्वर्गमार्गं प्रशस्त्यर्थं वरुणदेव स्थापना कारिता- **ओं स्वस्तिः।। परमभट्टारक महाराजाधिराज-परमेश्वर-श्रीमदासट-देव-राज्ये संवत् (१.२) १ माघशुति १३ चन्द्रदिन आर्द्रा-नक्षत्रे स्थापित इति भट्ट-रुद्रात्मज-माच-(१.३) पुत्र रणसीह-घणुसीहभ्यां द्वाभ्यामेताभ्यां भ्रातृ-चनिकस्य स्वर्गमार्गोत्पाटने सं- (१.४) सार- भय- भीताभ्यां वरुणदेवः स्थापितः।।** 'साहलीपनघटशिलालेखे' राजानकेन श्रीलुद्रपालेन राज्ञाः देहल्याः शिवलोकस्य प्राप्त्यर्थं वरूणदेवः स्थापितः। **राजानक-महाश्री-लुद्रपाल-सत्क(१.३) भार्यया। राज्ञी-श्री-देहल्या शिवलोकार्थे विष्णु-परलोकाराधनाय स्वर्ग-लोक-क्रीडार्थे वरुण-देवः स्थापितः।**

अभिलेखानाम् अध्ययनेन ज्ञायते यत् चम्बाजनपदीयेषु शासकेषु समाजिकेषु च पुनर्जन्मसिद्धान्ते विश्वासः आसीत्। जनाः कर्तव्याकर्तव्योः विषये जानन्ति स्म। तस्मिन् समाजे गीतायाः अयं भावः पाल्यते स्म।

उद्धरेदात्मनात्मानं नात्मानमवसादयेत् ।
आत्मैव ह्यात्मनो बन्धुरात्मैव रिपुरात्मनः ॥

अर्थात मनुष्यः स्वस्योद्धारस्य पतनस्य च कारणं स्वयमेवास्ति। अतः सर्वदा कल्याणस्य कृते कार्याणि क्रियन्ते स्म।

बहनौतापनघटशिलालेखः)३ (परमभट्टारक-महाराजाधिराज-परमेश्वर -
श्रीमत्सोमवर्मदेव-राज्ये-)१.४ (संवत् ....पितृणां मातृणाञ्च परलोकार्थं)१.५ (वरुणदेवः स्थापितः। ......तेन शरीरेण च भवो न वस.....। १.६.....(प्राप्तो लोको हि शाश्विताः।।